

Magnifik flora över Nya Zeelands lavar

Det är alltid en spännande sak att slå upp en nyutkommen lavflora och se vad en sådan kan innehålla. Strax före jul 2007 kom den så – den andra upplagan av Nya Zeelands lavar i två väldiga volymer om tillsammans 2397 sidor.

Dr. David Galloway, som författat verket, är bosatt i Dunedin på sydön och har under de dryga två decennier som förflutit sedan första upplagan trycktes idogt arbetat med att komplettera och utöka sin flora. Detta arbete har bedrivits såväl i fält som i bibliotek och herbarier. Utöver alla nya fynd som gjorts har också systematik och nomenklatur uppdaterats. Den första upplagan av denna bok utkom 1985, och upptog 966 arter fördelade på 210 släkten. Författaren gissade då att detta motsvarade cirka 60 procent av den existerande artstocken på Nya Zeeland. Den andra upplagan räknar 1706 taxa i 354 släkten. Detta är en väsentlig ökning – mer än 70 procent fler taxa. Orsaken till den drastiska ökningen beror inte enbart på nya lavfynd utan på att man nu även inbegripit alla de parasitiska och parasymbiontiska svampar som ofta uppträder på lavar. Det har nämligen blivit vanligt att dessa snyltgäster skall med i flororna.

Vad innehåller då böckerna? Utöver författarens förord och tack finns en inledning av den italienska lichenologen Pier Luigi Nimis. Därefter följer en översikt av de senaste 20 årens lichenologiska utforskning på Nya Zeeland, listor över samlare, aktuell litteratur, förkortningar, auktorer med mera. Sedan hittar man nycklar till släkten och lichenicola svampar jämte ett avsnitt med färgfoton. Det största utrymmet tar den speciella delen med släktbeskrivningar och härunder nycklar till arterna och en presentation av dessa – allt i praktisk bokstavsordning.

Artbeskrivningarna är ganska ingående och återger en omfattande synonymik, hänvisning till illustrationer,

beskrivning av yttre och inre form, kemi, utbredning i världen samt på Nya Zeeland jämte ekologiska och systematiska och historiska kommentarer. Floran avslutas med en omfattande bibliografi, termförklaringar och index.

Under åren har David Galloway publicerat cirka 270 arbeten om lavar och han blev år 2007 föremål för en gedigen festskrift med anledning av sin 65-årsdag. Flertalet av hans skrifter rör Nya Zeeland och beskriver öarnas lavar ur olika synvinklar framförallt taxonomiska och växtgeografiska. Alla de utredningar av skiftande grupper som han utfört, antingen ensam eller tillsammans med andra, har naturligtvis varit av oskattbart värde vid floraförfattandet. David har också som medarbetare varit djupt engagerad i den aktuella Australienfloran och därmed skaffat sig en unik översikt av lavfloran i denna del av världen. Särskilt värdefulla är också hans omfattande monografiska bearbetningar av bladlavsläktena *Pseudocyphellaria* och *Sticta* som han tidigare publicerat.

Finns det då någonting att kritisera i florana? Frånsett en del felstavningar och smärre inadvartenser kan man vara kritisk mot böckernas format. Detta är definitivt ingen fältflora utan mer än familjebibel som får konsulteras när man kommer hem med sina fynd. Om den väldiga textmassan fördelats på 5–6 volymer i stället för på två hade produkten varit mer hanterlig. En annan sak är illustrationerna, eller snarare bristen på sådana. Förutom en planschdel med färgfoton av 16 arter är böckerna oillustrerade. Förhållandet kan möjligen förklaras av att författaren tillsammans med W.M. Malcolm 1997 gav ut en rikt illustrerad översikt av Nya



Zeeland lavar. Fler bilder på öarnas specialiteter hade ändå varit välkomna.

En annan tungarbetad sak är det varierade sätt på vilket artbeskrivningarna presenteras. Dessa är utförliga men för många lavar får man bara en hänvisning till beskrivningen i första upplagan av floran. Detta kan man kanske vara tacksam för – annars hade floran blivit fullständigt ohanterlig. Förhållandet är dock inte något försäljningstrick utan den hugade spekulanten erbjuder faktiskt ett ex av första upplagan gratis vid beställning av den nya. Men det är ändå opraktiskt att behöva arbeta med de båda upplagorna parallellt.

Man kan kanske fråga sig varför en så exotisk flora som den nu presenterade tas upp i en svensk botanisk tidskrift. Skälen är flera. För det första är floran ett sammanfattande arbete över Nya Zeelands lavar och ett referensverk av stor betydelse inte bara på södra halvklotet utan som en lichenologisk encyklopedi över huvud taget. Bara den uppdaterade litteraturlistan på 181(!) sidor är av stort värde i sig. Boken är naturligtvis ett måste för alla intresserade av ämnet.

Vidare kan man peka på det faktum att åtskilliga svenska forskare varit med i utforskningen av detta lands lavflora. Linnélärljungen och norrlänningen Daniel Solander samlade lavar på Nya Zeeland redan under Cooks Endeavour-expedition 1768–71. År 1896 publicerade närkingen P. J. Hellbom en flora över Nya Zeeland grundad på Sven Berggrens insamlingar från 1874. Det stora lavmaterial som uppsalaforskarna Einar & Greta Du Rietz hemförde på 1920-talet har naturligtvis bearbetats av författaren, liksom kollektier tagna av Hugo Osvald, Carl Skottsberg och många andra. Galloway har också sedan slutet av 1960-talet en nära kontakt med Sverige och har varit här vid ett flertal tillfällen. Personliga möten med äldre svenska forskare som Gunnar Degelius, Ove Almborn och Rolf Santesson vet jag har inspirerat honom. Vid de två förstnämndas bortgång skrev Galloway också uppskattande nekrologer. Många svenska lavforskare känner David väl och har besökt honom på Nya Zeeland och där studerat lavar. Galloway har också i en artikel i *Symbo-*

lae Botanicae Upsaliensis 34:1 (2004) utförligt behandlat det lichenologiska samarbetet mellan de båda länderna. Förutom floraförfattandet har han också intresserat sig för historiska återblickar på sitt ämne och skrivit om svenska storheter som Erik Acharius och Olof Swartz och deras forskargärning.

Slutligen kan man notera en annan anknytning mellan Sverige och Nya Zeeland. Flera i vårt land välkända arter dyker också upp på Nya Zeeland. Några av dessa har en världsvid utbredning, andra är bipolära och med ett mer inskränkt utbredningsområde i de tempererade delarna på var sin sida ekvatorn. Några exempel på sistnämnda grupp är till exempel blombägarlav, flikig islandslav, fjällig dagglav, nordlig örnlav, praktlav, saffranslav och vitmosslav.

Trots att man knappt orkar bära hem böckerna vill jag ändå på det varmaste rekommendera floran. När man bläddrar fram och tillbaka och läser om kända och okända arter slås man av den väldiga mängd information som finns samlad i detta verk – otaliga namn, synonymer, anatomiska mätvärden, kemiska upplysningar, ekologiska och växtgeografiska noteringar, litteraturreferenser m.m. Även om författaren samarbetat med en rad forskare över hela världen och kunnat utnyttja dessas kunskap är han ensam författare till dessa böcker och man förundras verkligen över hur en enda person har lyckats hålla ihop detta enorma material.

För 22 år sedan hade jag glädjen att i denna tidskrift få recensera första upplagan av Davids lavflora. Och det är bara att upprepa vad som då sades. Alltså: *Once again, Congratulations Galloway.*

✿ LARS ARVIDSSON

Flora of New Zealand lichens, 2nd ed. Vol. 1–2.

David J. Galloway 2007.

Manaaki Whenua Press. 2397 sidor. ISBN 978-0478093766. Kan beställas från mwpress@LandcareResearch.co.nz. Pris: \$NZ 79,99 + frakt.

Floran är också tillgänglig på nätet (<http://floraseries.landcareresearch.co.nz>). Nätversionen uppdateras kontinuerligt.